

L'avantguarda dels setanta i els feminismes fluids

Debat inaugural d'una exposició que es pot veure al Centre de Cultura Contemporània de Barcelona fins a l'1 de desembre

Helena Martín

D'esquerra a dreta, Ulrike Rosenbach, Gabriele Schor, Marta Segarra i Tatiana Sentamans (O.R.G.I.A.). Foto: CCCB

En els fonaments de la teoria del gènere actual ressona una frase que ha deixat petjada: “No es neix dona, s’arriba a ser-ho”, deia Simone de Beauvoir. **Però què significa ser dona?** Al debat inaugural de l’exposició [Feminismes!](#), organitzada pel CCCB, celebrat el 18 de juliol passat, **aquesta va ser la pregunta transversal.**

El projecte *Feminismes!* engloba les exposicions “L’Avantguarda Feminista dels anys setanta. Obres de la Verbund Collection, Viena” i “Coreografies del gènere”, dues mostres que posen en comú les expressions artístiques de les feministes dels anys setanta amb les de les dones del segle XXI. Conduït per la comissària de l’exposició “Coreografies del gènere”, Marta Segarra, l’acte de presentació va comptar amb les aportacions de tres professionals de diverses generacions: la comissària de l’exposició “L’Avantguarda Feminista dels anys setanta” i precisament autora del terme “avantguarda feminista”, Gabriele Schor; la videoartista alemanya Ulrike Rosenbach, i la integrant del col·lectiu valencià O.R.G.I.A Tatiana Sentamans, dedicat a la investigació i creació artística des d’una mirada *queer*.

L'alliberació de l'avantguarda

Situant el debat en els orígens de l’avantguarda, Gabriele Schor va apuntar des d’un inici que “la dècada dels setanta va ser molt emocionant: era l’època del postmodernisme, de la desconstrucció del gènere i de la revolució sexual”, i que va ser aleshores quan va haver-hi una explosió de propostes fotogràfiques, audiovisuals i de *performances* que expressaven idees “d’una manera molt

espontània i escindint-se d'una tradició pictòrica masculinitzada". Coincidint amb la segona onada feminista, apuntava Schor, **aquests nous mitjans expressius van suposar una "alliberació davant d'uns contextos polítics i socials opressors**, com el de la dictadura franquista, que cosificaven la sexualitat femenina.

Però va ser enmig d'aquella època absolutista que, per primer cop, "les dones van poder presentar el seu art des d'una mirada pròpia", adoptant la premissa de l'autora estatunidenca Kate Millet, que deia que "allò personal és polític". Efectivament, assegurava l'austriaca Schor en la seva explicació, **a través de l'art les feministes d'avantguarda dels setanta posaven en evidència "la relació que s'estableix entre la vida privada i l'estructura política"**.

També com a representant de l'avantguarda feminista i fent un balanç de què van suposar els nous corrents artístics de l'època, la videoartista alemanya Ulrike Rosenbach, que ha dedicat la seva obra a fer una crítica a la representació tradicional de la feminitat, va contraposar els setanta a les tendències actuals. Segons va explicar, a dia d'avui les artistes "han de crear des de la individualitat i l'experiència de les seves vides: cadascú ha de treballar per la seva individualitat com a artista", i això ha provocat "un desenvolupament fèrtil".

De Beauvoir a Butler: el gènere fluid

Partint de l'avantguarda i les reivindicacions aconseguides fa 50 anys per aquestes artistes, la comissària Marta Segarra bastia ponts amb l'actualitat afirmant que precisament "Coreografies del gènere" vol descobrir **"les continuïtats i les ruptures o tensions entre el feminisme artístic dels setanta i l'actual"**. Per això, apuntava Segarra, l'exposició es denomina *Feminismes!*, en plural, per fer referència a l'heterogeneïtat de feminismes que trobem avui en dia i que "són massa diversos per recollir-los en un sol relat". És en aquest punt on rau la diferència entre ambdós feminismes, apuntava la comissària, en "la seva fluïdesa, d'infinites possibilitats i combinacions, de coreografies i danses", que passa des de referents com Emma Goldman i el seu "Si no puc ballar, no és la meva revolució" fins a Nancy Spero.

D'aquesta manera, Segarra introduïa un dels punts clau del debat inaugural i també una característica distintiva entre l'avantguarda feminista dels setanta i l'art l'actual: la desconstrucció del binarisme de gènere. **"Ja no podem dir que el feminisme és un moviment de dones per a les dones; és més que això.** A vegades tampoc sabem què volem dir amb això de ser dona", comentava la conductora. "El subjecte del feminisme ara no és tan clar", hi afegia.

Aprofundint en aquesta idea, la comissària reivindicava que, des de l'art, cal posar en evidència que "el feminisme ha d'estar lligat a altres lluites, com les que es posicionen contra el colonialisme, l'homofòbia, la transfòbia, el classisme, l'especisme i tot tipus de dominacions" i que també pot estar vinculat a la visibilització de les violències que pateixen les dones, sobretot en l'àmbit sexual. Segarra va acabar la seva intervenció deixant una nova qüestió a l'aire: "Si ens preguntem què és ser una dona i què és un home, també hem de problematitzar les fronteres entre allò humà i allò artificial".

Diàleg entre generacions

En la línia de les reivindicacions dels feminismes del segle XXI, la membre del col·lectiu O.R.G.I.A Tatiana Sentamans va denunciar la inaccessibilitat a l'obra de moltes artistes de dècades anteriors, fins i tot en l'àmbit universitari, una queixa a la qual es van afegir algunes intervencions del públic afirmant que "el transmetre és política" i que cal "continuar el relleu intergeneracional", és a dir, mostrant l'art de les autores de l'avantguarda. Segons Sentamans, **la recuperació d'aquestes**

artistes és molt important, ja que així es reconeix “el treball de les que s’hi van dedicar” i no es repeteixen lluites. D’aquesta manera, afirmava el col·lectiu O.R.G.I.A, es poden reprendre les seves reivindicacions i es pot seguir endavant, posant en diàleg totes les generacions.

Les interventores en el debat, de fet, coincideixen en la influència de l’avantguarda feminista i aquelles noves vies d’expressió en les diverses lectures del gènere, actualment marcat per la destrucció del binarisme home-dona. Gabriele Schor va concloure el debat inaugural comentant que **“ara no és crucial definir-se com a dona”**, una frase que posa en comú des de la reivindicació d’identitat de Beauvoir fins a les danses plurals dels feminismes del segle XXI.